

Basisvaardigheden in het mbo

Inspiratie voor de lessen Nederlands

Programma studiedag 14 oktober 2022

9.30 **Opening** Tiba Bolle, Liesbeth van der Meij, ITTA

9.40 **Mediërend leren in realistische contexten** Emiel van Doorn, Stibco

10.10 *Pauze*

10.20 **Workshopronde 1**

Gespreksvoering op de werkvloer Lara Meijer, Clara Bovenberg, Vonk

Woordselectie in het mbo Marike Kwakman, Hogeschool van Amsterdam

Leesbevordering/fictie lezen in het mbo Femke Scheltinga, ITTA

11.20 *Pauze*

11.30 **Workshopronde 2**

Wees woordbewust Janneke Kelter en Charlotte Amesz, Haagse Hogeschool

Kletsmaatjes en taalbuddy's voor NT2-studenten Lies Alons, Yaël Latuny, ITTA

Rekentaal Anne Middelweerd, Inge van Meelis, ITTA

12.30 *Lunch*

13.15 **Van opera naar krachtig spreken** Christina Vörtl

13.45 **Basisvaardigheden ontwikkelen in de beroepscontext** Inge van Meelis, ITTA

14.15 *Pauze*

14.25 **Workshopronde 3**

Taalachterstand of taaltalent? Frederike Groothoff, LangWhich

Beroepsgericht taalportfolio Renske Bakker, Sandra Weerman, Mbo Amersfoort

Woordenaars Michelle van Dijk, Wolfert Tweetalig Rotterdam

15.30 **Muzikale afsluiting** Christina Vörtl

Mediërend leren

Emiel van Doorn, Stibco

Iedere leerling heeft een eigen leerdynamiek die waardevol is om bij aan te sluiten. Hoe rust je mbo-studenten toe met vaardigheden die hen in staat stellen relevante informatie te selecteren, keuzes te beargumenteren en problemen op te lossen? Ook in de Nederlandse les kun je studenten vaardigheden aanleren die ten grondslag liggen aan het efficiënt vergaren en effectief toepassen van kennis: cognitieve en executieve functies. Met behulp van een aantal praktische oefeningen wordt het belang 'gevoeld' van het inzetten van deze inzichten en worden didactische handreikingen geboden voor in de les Nederlands.

Emiel van Doorn is de drijvende kracht achter de totstandkoming van Mediërend Leren. Hij heeft een onvoorwaardelijk geloof in de talenten, kwaliteiten en ontwikkelingsmogelijkheden van elk mens.

Gespreksvoering op de werkvloer

Lara Meijer en Clara Bovenberg, Vonk

In welke mate sluiten de lessen Nederlands aan bij de arbeidsmarkt? Wat is eigenlijk die behoefte van de arbeidsmarkt? Dat is waarover docenten en onderzoekers zich voor de coronatijd hebben gebogen met het onderzoek Taalcompetenties voor een dynamische arbeidsmarkt (TDA) met de publicatie Leren communiceren op de werkplek als opbrengst (Herder, et al., 2021). Tijdens dit onderzoek zijn er door verschillende mbo-scholen verschillende interventies ontwikkeld en getest. In 2019 hebben de

presentatoren het publiek reeds kennis laten maken met de eerste opzet van de interventie zoals die bij Vonk (voorheen Clusius College) is ontwikkeld. Hoe staat het er nu voor en wat is de opbrengst? Reken op een interactieve workshop.

Clara Bovenberg en Lara Meijer zijn werkzaam bij Vonk (voorheen Clusius College). Lara werkt hier als docent Nederlands en docent-onderzoeker. Daarnaast werkt ze als lerarenopleider bij de Hogeschool van Amsterdam. Clara Bovenberg is trainer en coach bij Vonk. Ze is afgestudeerd aan de Amsterdamse Toneelschool & Kleinkunst academie.

Woordselectie in het mbo

Marike Kwakman, Hogeschool van Amsterdam

Woorden zijn overal. Maar welke woorden doen er nu écht toe? Is het raadzaam de woordenlijst uit de methode te volgen? Zijn er standaardlijsten voor het mbo? Waar help je je student nou werkelijk mee? In deze workshop gaan we in op deze vragen en meer. We maken verschil tussen groepen woorden en gaan aan de slag met argumenten om wel of niet bepaalde woorden aan te bieden. Je gaat weg met een nieuwe bril om naar je woordselectie en -aanbod te kijken

Marike Kwakman is adviseur en trainer taalbeleid en docent Nederlands en Nederlands als tweede taal bij de Hogeschool van Amsterdam.

Leesbevordering/fictie lezen in het mbo

Femke Scheltinga, ITTA

‘Lezen. Ik heb er niet echt een hekel aan, maar ik heb er gewoon geen zin in’ of ‘Ik doe het niet, omdat ik het heel saai vind’ zijn uitspraken van jongeren in het mbo die vast herkenbaar zijn. Jongeren lezen steeds minder en onderhouden daarmee hun leesvaardigheid onvoldoende. Laaggeletterdheid dreigt toe te nemen onder jongeren. Hoe kunnen we ze aan het lezen krijgen? Hoe houd je rekening met verschillen tussen jongeren? In deze workshop gaan we aan de slag met effectieve manieren om lezen te bevorderen.

Femke Scheltinga is werkzaam bij het ITTA als senior adviseur. Ze heeft ruime ervaring in het uitvoeren van praktijkgericht onderwijsonderzoek op het gebied van taal. Ze heeft zich de afgelopen jaren in het bijzonder beziggehouden met leesvaardigheid en dyslexie, maar ook andere aspecten van taalvaardigheid hebben haar interesse.

Wees woordbewust

Janneke Kelter en Charlotte Amesz, De Haagse Hogeschool

Ook binnen het hbo zien we dat de woordkennis van startende studenten niet altijd aansluit op wat zij nodig hebben om de lesstof goed te kunnen verwerken.

De Haagse hogeschool zet daarom in op taalbewust onderwijs, waarbij

docenten hun studenten helpen om zich de taal van het hbo eigen te maken. Dat vraagt van docenten dat zij zich bewust zijn van hun eigen woordgebruik en dat zij weten welke woorden van belang zijn voor het begrijpen van de vakinhoud. Hoe krijg je docenten zover? Tijdens deze workshop staan wij eerst stil bij ons eigen woordgebruik en daarna wisselen wij uit hoe we onze collega's kunnen inspireren om bij te dragen aan de woordenschatontwikkeling van studenten.

Charlotte Amesz en Janneke Kelter werken bij het TaalLab, Taalpunt en het Schrijfcentrum van de Haagse Hogeschool.

Kletsmaatjes en taalbuddy's voor Nt2-studenten

Lies Alons, Yaël Latuny, ITTA

Nederlands praten buiten de les is een sterke motor voor het vergroten van de taalvaardigheid.

Praten over gezamenlijke interesses verbindt en motiveert mensen. Daarnaast stimuleert het contact tot meer en gevarieerd taalgebruik in het Nederlands. Er zijn verschillende manieren om NT2-studenten buiten de les de taal te laten gebruiken:

- Aan de hand van het keuzedeel 'Taalbuddy' ondersteunen studenten in het mbo elkaar.
- Met het taalcoachprogramma Kletsmaatjes is er iedere week een vast online contactmoment.
- De docent Nederlands kan de NT2-student opdrachten meegeven om NT2-studenten te motiveren om buiten de les het Nederlands te gebruiken.

Wat is van belang bij het opzetten van een dergelijk initiatief voor NT2-studenten in het mbo? Welke ervaringen, tips en succesfactoren kunnen we delen?

Lies Alons is directeur Onderwijs bij het ITTA. Ze adviseert en ondersteunt ISK's, vmbo's en mbo's bij de ontwikkeling en uitvoering van NT2- en taalbeleid.

Yaël Latuny werkt bij het ITTA aan projecten rond NT2 en meertaligheid in het onderwijs, zoals ontwikkeling van NT2-lesmateriaal voor de ISK en onderzoek naar dyslexie en anderstaligheid.

Rekentaal

Anne Middelweerd, Inge van Meelis, ITTA

De nieuwe rekeneisen voor het mbo gaan binnenkort in en rekenen gaat weer meetellen voor het diploma. De nadruk ligt op functioneel rekenen, wat betekent dat studenten te maken krijgen met veel verhaal- of contextsommen. Om deze rekensommen te kunnen maken, moeten studenten relevante informatie uit de context kunnen halen. Een toereikende woordenschat en voldoende taalbegrip zijn hiervoor noodzakelijk. In deze workshop gaan we aan de hand van voorbeelden aan de slag met de volgende vragen: Welke aanknopingspunten zijn er voor de taaldocent om in de taalles - impliciet of expliciet - aandacht te besteden aan rekentaal? Hoe kun je zorgen voor een effectieve rolverdeling bij de ondersteuning van studenten, waarbij de taaldocent, de rekendocent en de beroepsvakdocent elkaar aanvullen vanuit hun eigen expertise?

Anne Middelweerd en Inge van Meelis werken bij het ITTA als experts op het gebied van NT2-onderwijs en taalontwikkeling in het mbo. Met docententrainingen, materiaalontwikkeling en advies dragen zij bij aan de uitwerking van taalbewust beroepsonderwijs in de lespraktijk.

Van opera naar krachtig spreken voor de klas

Christina Vörtl, Stem en presentatie

In deze presentatie worden de deelnemers uitgedaagd te ontdekken hoe groot en krachtig hun stem kan zijn. Na een korte technische uitleg werken we met eenvoudige zangoefeningen. Vervolgens maken we de vertaalslag van het speelse zanggeluid naar het krachtig spreken voor de klas.

Christina Vörtl stimuleert je in je persoonlijke groei en ontwikkeling via individuele coaching en trainingen voor groepen. Daarbij maakt zij gebruik van haar ervaring als zangdocent en zangeres en combineert zij het zingen vanuit zintuiglijke en lichamelijke waarneming met speelse, theatrale oefeningen.

Basisvaardigheden ontwikkelen in de beroepscontext

Inge van Meelis, ITTA

Het risico dat Nederlandse leerlingen laaggeletterd en/of laaggecijferd van school gaan moet sterk verminderd worden, volgens de Onderwijsinspectie. Daarom worden basisvaardigheden de komende jaren een speerpunt. Wat betekent dat voor het mbo? Kunnen we in het mbo nog meer bijdragen aan de basisvaardigheden taal, rekenen, burgerschap en informatievaardigheden? Of zijn dat 'Haagse verwachtingen', zoals de voorzitter van de MBO Raad het uitdrukt? In deze presentatie komen verschillende kanten van basisvaardigheden in het mbo aan de orde. Hoe komt het eigenlijk dat jongeren laaggeletterd of laaggecijferd het onderwijs verlaten?

Inge van Meelis werkt bij het ITTA. Ze geeft docententrainingen, coaching en advies op het gebied van beroepsgerichte taalontwikkeling. Samen met haar collega Tiba Bolle schreef Inge het boek Taalbewust Beroepsonderwijs; vijf vuistregels voor effectieve didactiek.

Taalachterstand of taaltalent?

Frederike Groothoff, LangWhich

Soms is het lastig om je niet af te laten leiden door een accent of om de inhoud van een werkstuk te beoordelen zonder op de spelfouten te letten. In deze workshop daagt Frederike Groothoff je uit om meertalige studenten te zien als taaltalenten. Frederike behandelt eerst theorieën en onderzoeken die laten zien wat het erkennen en functioneel inzetten van meertaligheid doet met het zelfvertrouwen, de identiteitsontwikkeling en het cognitieve vermogen van meertalige studenten. Ze geeft veel praktische voorbeelden van hoe je daar als docent in het mbo in je Nederlandse taalles, je mentorschap en in je school in het algemeen mee om kunt gaan. In de workshop is ruimte om zelf aan de slag te gaan om met elkaar passende werkvormen te bedenken.

Frederike Groothoff stond jaren voor de klas in het nieuwkomersonderwijs en is in 2020 gepromoveerd op een onderzoek naar de taalontwikkeling van jonge nieuwkomers. Tegenwoordig is ze werkzaam aan verschillende hogescholen en aan de Universiteit Utrecht.

Toewerken naar 2F met een beroepsgericht taalportfolio

Renske Bakker, Sandra Weerman, Mbo Amersfoort

Een beroepsgericht taalportfolio kan extra ondersteuning bieden aan studenten met een taalachterstand. De kans op een diploma en succesvolle doorstroming naar zowel de arbeidsmarkt als een vervolgopleiding worden hiermee vergroot. Hoe ontwerp je een beroepsgericht portfolio-examen dat kan worden afgenomen bij verschillende opleidingen? Hoe geef je ruimte aan de verschillen tussen studenten in niveau, interesse en beroep? Hoe maak je de student bewust van zijn of haar ontwikkeling op het gebied van taalvaardigheid en stimuleer je hem of haar om het heft in eigen handen te nemen? Tijdens deze workshop zie je hoe je een beroepsgericht taalportfolio kan ontwerpen en toepassen binnen jouw opleiding.

Renske Bakker is docent Nederlands/NT2 en projectleider bij MBO Amersfoort.

Sandra Weerman is ook werkzaam bij MBO Amersfoort als docent Nederlands. Ze werken beiden bij de afdeling Entree voor Anderstaligen en bij niveau 2.

Word een Wordenaar: juist in het mbo!

Michelle van Dijk, Wordenaars

Moeten junkfoodzaken weg uit arme wijken? Is Beyoncé een goed rolmodel? Met prikkelende thema's en vragen heb je al snel de aandacht van de klas. Door vervolgens gestructureerd te gaan lezen, ontdekken, spreken en schrijven over dit thema, steeds met aandacht voor nieuwe begrippen, gaat de taalontwikkeling sneller dan bij het los oefenen in deze vaardigheden. Het lesprogramma Wordenaars biedt deze werkwijze al in het voortgezet onderwijs en er is nu een plus-aanbod dat ook geschikt is voor het mbo. In deze workshop ervaar je hoe Wordenaars werkt, zodat je de didactiek kunt inzetten in je eigen lesgroepen.

Michelle is teamleider bij Wolfert Tweetalig in Rotterdam. Daarnaast is ze schrijfster en initiatiefnemer van 'Wordenaars'. Ook is zij betrokken bij de Schrijverscentrale.